

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Sžk/32/2019
Identifikačné číslo spisu: 8019200065
Dátum vydania rozhodnutia: 21.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Monika Valašiková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8019200065.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Moniky Valašikovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jozefa Milučkého a JUDr. Eriky Čanádyovej v právnej veci žalobcu: A. Ľ. D., C.. D.. R. XX, XXX XX J., proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Námestie slobody 12, 810 05 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného sp.zn. 4422/2017-PO-BP, r. z.: 32188/2017 zo dňa 02.05.2017, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 4S/1/2019-30 zo dňa 07.03.2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 4S/1/2019-30 zo dňa 07.03.2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred správnym súdom

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“ alebo „správny súd“) podľa § 191 ods. 1 písm. e/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovaného sp.zn. 4422/2017-PO-BP, r.z. 32188/2017 zo dňa 02.05.2017 a účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

2. Podanou žalobou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného, ktorým žalovaný ako príslušný odvolací orgán podľa ustanovenia § 58 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) rozhodol tak, že odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu Centra právnej pomoci, kancelária Prešov, sp.zn. 2N 14172/16KaPO, r.z. 81755/2016 zo dňa 14.12.2016 o zastavení konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci zamietol a rozhodnutie v celom rozsahu potvrdil.

3. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že zistenie skutkového stavu žalovaným bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci. Ako vyplynulo z administratívneho spisu, žalobca sa snažil vyhovieť výzve žalovaného a predložiť mu žiadané doklady a teda nemožno konštatovať nečinnosť žalobcu pri posudzovaní opodstatnenosti jeho nároku na poskytnutie právnej pomoci. Naopak, správny

súd postup žalovaného považoval za prísne formalistický. Bez toho, aby upozornil žalobcu, že ním predložené doklady nepostačujú pre posúdenie jeho nároku na priznanie právnej pomoci a bez toho, aby ho vyzval aj na doplnenie ďalších dokladov, bez ktorých nie je možné rozhodnúť o jeho žiadosti na priznanie nároku podľa § 30 ods. 1 písm. d/ zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) zastavil konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci rozhodnutím č. 2N 14172/16-KaPO zo dňa 14.12.2016 a žalovaný toto rozhodnutie potvrdil a odvolanie proti tomuto rozhodnutiu zamietol. V ďalšom konaní správny súd uložil žalovanému vyzvať žalobcu na doplnenie chýbajúcich dokladov, opätovne ho poučiť o následkoch nepredloženia týchto dokladov a vo veci opätovne rozhodnúť.

II.

Kasačná sťažnosť, vyjadrenie

4. Proti právoplatnému rozsudku krajského súdu podal žalovaný v postavení sťažovateľa (ďalej len „sťažovateľ“) v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodu podľa ust. § 440 ods. 1 písm. g/ SSP a navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

5. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti poukázal na to, že Centrum právnej pomoci, kancelária Prešov žalobcu na základe výzvy na doplnenie údajov k žiadosti o poskytnutie právnej pomoci sp.zn.: 2N 14172/16-KaPO, r.z.: 73988/2016 zo dňa 11.11.2016 vyzvalo na doplnenie dokladov potrebných na rozhodnutie o jeho žiadosti o poskytnutie právnej pomoci. Explicitný výpočet jednotlivých dokladov bol zrozumiteľný a požadované doklady boli presne špecifikované s uvedením účelu, pre ktorý ich je potrebné doplniť (pre posúdenie materiálnej núdze). Centrum žalobcu zároveň poučilo, že v dotknutej veci môže navštíviť kanceláriu počas úradných hodín, prípadne ju kontaktovať telefonicky. V závere výzvy bol žalobca riadne poučený, že ak v určenej lehote nedoplní požadované doklady a nevyjadří sa k požadovaným skutočnostiam, konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci bude v zmysle § 30 ods. 1 písm. d/ správneho poriadku zastavené. Sťažovateľ nesúhlasil s odôvodnením krajského súdu, keďže nikdy nekonštatoval nečinnosť žalobcu.

6. Sťažovateľ mal za to, že krajský súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď jeho postup vyhodnotil ako prísne formalistický z dôvodu, že žalobca sám nepredložil všetky požadované doklady, pričom ani náležite neoznačil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, a to aj napriek skutočnosti, že bol riadne vyzvaný na doloženie konkrétnych dokladov a poučený o následkoch ich nedodržania. Žalobca k výzve uviedol len, že spomenuté doklady osobne doručil dňa 27.06.2016, 23.09.2016, 28.10.2016, 18.11.2016, avšak toto konštatoval bez akejkoľvek ďalšej identifikácie a špecifikácie, či uvedenia spisovej značky konania, ku ktorej dotknuté doklady patrili. Jeho vyjadrenie bolo nedostatočné a zmätočné. Žalobca len v roku 2016 podal okolo 19 žiadostí o poskytnutie právnej pomoci. Sťažovateľ mal za to, že je v prvom rade povinnosťou žalobcu preukázať svoj nárok na poskytnutie právnej pomoci s poukazom na § 10 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“).

7. Namietal, že odôvodnenie správneho súdu pôsobí zmätočne, pretože žiada o doplnenie chýbajúcich dokladov, na ktoré sťažovateľ žalobcu v namietanom konaní jednoznačne vyzval. Zároveň poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1Sžk/15/2018 zo dňa 22.01.2019 v identickej veci.

8. Záverom požiadal o priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti, pretože jeho priznanie nie je v rozpore s verejným záujmom a v dôsledku právnych následkov napadnutého rozsudku hrozí závažná ujma. Sťažovateľ poukázal na to, že jeho ďalšie pokračovanie v dotknutom konaní bez rozhodnutia kasačného súdu by bolo nezákonné a v rozpore s princípom právnej istoty.

9. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

III.

Konanie na kasačnom súde

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach dôvodov podanej kasačnej sťažnosti v zmysle § 440 SSP kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 137 ods. 2 a 3 SSP) dospel k záveru o potrebe zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie podľa § 462 ods. 1 SSP.

11. Z obsahu pripojeného administratívneho spisu kasačný súd zistil, že žalobca žiadosťou doručenou Centru právnej pomoci, kancelária Prešov dňa 07.11.2016 požiadal o poskytnutie právnej pomoci v právnej veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 29C/159/2016 o obnovu konania, kde bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku. Z rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu vyplýva, že podľa § 30 ods. 1 písm. d/ správneho poriadku bolo zastavené konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci žiadateľa A. L. D., pretože nedoručil Centru v 10-dňovej lehote všetky žiadané doklady, údaje a vyjadrenia potrebné pre posúdenie stavu materiálnej núdze a vylúčenie zrejmej bezúspešnosti sporu. Vo výzve na doloženie dokladov bol poučený o zastavení konania v prípade nedoplnenia požadovaných dokladov a nevyjadrenia sa k požadovaným skutočnostiam.

12. Proti vyššie uvedenému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, ku ktorému doložil ďalšie doklady. Žalovaný v preskúmanom rozhodnutí uviedol, že skutočnosť, že manželka žalobcu ako spoločne posudzovaná osoba nemala za obdobie od júna do septembra 2016 žiadny príjem, uviedol žalobca až v odvolaní. K námietke žalobcu, že osobne doručil dokumenty bez ich bližšej špecifikácie žalovaný poukázal na podanie 19 žiadostí o poskytnutie právnej pomoci žalobcom v roku 2016, preto nebolo zrejmé, aké požadované dokumenty a v akých konaniach mal doložiť, pričom je v prvom rade práve povinnosťou žiadateľa preukázať svoj nárok na poskytnutie právnej pomoci a doložiť požadované doklady a vyjadrenia.

13. Ďalej žalovaný konštatoval, že žalobca neuviedol z akých finančných prostriedkov si on a spoločne posudzované osoby hradili životné náklady v období od júla do októbra 2016, nepredložil doklady o čistom príjme jeho dcéry U. D. v posudzovanom období a nepredložil žiaden z dokladov a vyjadrení požadovaných pre vylúčenie zrejmej bezúspešnosti sporu. S ohľadom na nedoplnenie požadovaných dokladov a údajov nebolo možné presne a úplne zistiť splnenie zákonom stanovených podmienok podľa ustanovenia § 6, resp. § 6a zákona č. 327/2005 Z.z. pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci.

IV.

Právne predpisy, právne názory kasačného súdu

14. V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Každý kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde (§ 2 ods. 1, ods. 2 SSP).

15. Správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú

ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 6 ods. 1 SSP).

16. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. do príjmu fyzickej osoby, ktorá žiada o poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „žadateľ“), sa započítavajú príjmy obdobne ako pri výpočte príjmu fyzickej osoby na účely určenia súm životného minima; to neplatí, ak sú spoločne posudzované fyzické osoby účastníkmi sporu v súdnom konaní s protichodným postavením.

17. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,

b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a

c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy 5) okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.

18. Podľa § 3 písm. b/ zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov na zistenie príjmu fyzickej osoby na účely určenia súm životného minima sa započítavajú u rodičov s nezaopatreným dieťaťom príjmy týchto rodičov a príjem nezaopatreného dieťaťa žijúceho s nimi v domácnosti.

19. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „konanie“) sa začína podaním písomnej žiadosti doloženej dokladmi preukazujúcimi skutočnosť uvedené v žiadosti, ktorú podáva žiadateľ na tlačive. Doklady preukazujúce, že sa žiadateľ nachádza v stave materiálnej núdze, nesmú byť staršie ako tri mesiace. Žiadosť musí obsahovať meno a priezvisko žiadateľa, jeho trvalý alebo prechodný pobyt a rodné číslo. Na výzvu centra žiadateľ doplní v primeranej lehote určenej centrom ďalšie údaje a doklady týkajúce sa skutočností rozhodujúcich na posúdenie nároku na poskytnutie právnej pomoci, ktorá nesmie byť kratšia ako desať dní; centrum podľa možnosti zabezpečí doklady a iné potrebné údaje, ktorými disponujú štátne orgány, obce, notári a iné právnické osoby a fyzické osoby povinné poskytovať súčinnosť podľa tohto zákona.

20. Podľa § 30 ods. 1 správneho poriadku správny orgán konanie zastaví, ak účastník konania na výzvu správneho orgánu v určenej lehote neodstránil nedostatky svojho podania a bol o možnosti zastavenia konania poučený.

21. Zákonodarca v zákone o právnej pomoci upravuje predmet a rozsah právnej pomoci, ako aj podmienky jej priznania vo vzťahu k žiadateľom a pôsobnosť a úlohy orgánov verejnej správy pri rozhodovaní o žiadosti na poskytnutie právnej pomoci. Zákon sa vzťahuje nielen na ochranu zdravých fyzických osôb nachádzajúcich sa v materiálnej núdzi, ale z obsahu jeho právnej úpravy jednoznačne vyplýva, že sa vzťahuje na sociálne odkázané fyzické osoby, ktoré za splnenia zákonom ustanovených podmienok sa nachádzajú v takej sociálnej, finančnej a majetkovej situácii, ktorá im neumožňuje zabezpečenie právnej pomoci na ochranu ich práv a právom chránených záujmov, teda aj osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Cieľom zákonodarcu je zabezpečiť reálny prístup k Ústavou Slovenskej republiky deklarovaným právam fyzických osôb a harmonizovať právo Slovenskej republiky s právom Európskeho spoločenstva všetkým fyzickými osobám, ktoré sa ocitli v materiálnej núdzi bez rozdielu, teda bez diskriminácie, založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod, alebo iné postavenie.

22. Zákonodarca ustanovuje kritériá, podľa ktorých sa posudzuje oprávnenosť žiadateľov o právnu pomoc, aby sa predišlo jej zneužívaniu neoprávnenými osobami. Kladie základy inštitucionálneho zabezpečenia posudzovania žiadostí a samotného poskytovania právnej pomoci, zakotvuje postup pri žiadaní o poskytnutie právnej pomoci, rozhodovanie o jej poskytnutí a možnosť jeho preskúmania súdom. Materiálnu núdzu ustanovuje ako jednu z podmienok práva na poskytnutie právnej pomoci tak,

že hranicu materiálnej núdze ustanovuje na úrovni 1,4 násobku sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a jej ďalšiu podmienku, že žiadateľ si využívanie právnych služieb nemôže zabezpečiť svojim majetkom. Zákonodarca týmto zákonom súčasne splnil povinnosť transpozície smernice Rady č. 2003/8/ES z 27.1.2003 na zlepšenie prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch (ďalej len „smernica“), a teda harmonizácie s právom Európskeho spoločenstva a Európskej únie.

23. Štát žiadnym spôsobom negatívne nezasahuje do práva na súdnu a inú právnu ochranu. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti, keďže by bolo neúnosné poskytovať právnu pomoc tohto druhu v absolútne všetkých prípadoch, t.j. bez stanovenia hranice odkázanosti a bez stanovenia rozsahu oblastí, v ktorých sa právna pomoc poskytuje (t.j. systémom „každému a vo všetkom“), pozitívny záväzok štátu, ktorý tento na seba dobrovoľne preberá, sa však vzťahuje na zabezpečenie uplatnenia práva na súde prostredníctvom priznania nároku na poskytnutie právnej pomoci v obmedzených prípadoch.

24. Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj procesnoprávnymi predpismi.

25. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

26. Kasačný súd uvádza, že krajský súd v danej veci bez podrobnejšej právnej argumentácie označil postup žalovaného za prísne formalistický, pričom sťažovateľa zaviazal vyzvať žalobcu na doplnenie chýbajúcich dokladov, opätovne ho poučiť o následkoch nepredloženia týchto dokladov a vo veci opätovne rozhodnúť.

27. Z obsahu administratívneho spisu však bezpochyby vyplýva, že žalobca bol Centrom vyzvaný na doplnenie údajov v žiadosti o poskytnutie právnej pomoci. Vo výzve boli uvedené doklady, ktoré mal predložiť a zároveň bol upozornený, že ak v určenej lehote nedoplní požadované doklady a nevyjadrí sa k požadovaným skutočnostiam, Centrum podľa § 30 ods. 1 písm. d/ správneho poriadku konanie nároku na poskytnutie právnej pomoci zastaví. Správny orgán zastavil konanie vzhľadom na to, že žalobca nedoručil v 10 dňovej lehote všetky dokumenty k žiadosti a to:

- žiaden z dokladov a vyjadrení požadovaných pre účely zrejmej bezúspešnosti sporu,
- neuviedol všetkých jeho súčasných zamestnávateľov a zamestnávateľov spoločne posudzovaných osôb,
- nepredložil potvrdenie o čistom príjme U. D. za požadované obdobie,
- nepredložil potvrdenie o čistom príjme jeho manželky od júla 2016 do októbra 2016 (informácie uviedol v rámci odvolania),
- nepredložil doklady alebo čestné vyhlásenie o výške v prípade iných príjmov za požadované obdobie.

28. Kasačný súd je toho názoru, že krajský súd bez podrobnejšieho zdôvodnenia zaviazal žalovaného postupovať rovnako ako to urobil už administratívnom konaní, pričom uvedený postup zároveň označil za prísne formalistický. Takýto záver sa javí ako nezrozumiteľný a zmätočný. Správny orgán postupoval v súlade so zákonom, keďže ustanovenie § 30 ods. 1 písm. d/ správneho poriadku mu ukladá povinnosť zastaviť konanie v prípade ak účastník konania na výzvu správneho orgánu v určenej lehote neodstránil nedostatky svojho podania a bol o možnosti zastavenia konania poučený.

29. Kasačný súd uzatvára, že podľa jeho právneho názoru žalované správne orgány vo veci vykonali dostatočné dokazovanie, vo veci náležite zistili skutkový stav a vyvodili z neho aj správne právne závery. Preto s poukazom na ust. § 462 ods. 1 SSP preskúmaný rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude krajský súd viazaný právnym názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

30. Vzhľadom na to, že kasačnej sťažnosti žalovaného bolo vyhovené, o návrhu na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti kasačný súd nerozhodoval.

31. O trovách kasačného konania rozhodne podľa ust. § 467 ods. 3 SSP krajský súd podľa ust. § 175 ods. 2 SSP v spojení s § 167 SSP samostatným uznesením.

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.